

**Fakultet veterinarske medicine
Univerzitet u Beogradu**

**Seminarski rad iz kinologije
Sibirski haski i Rusko-evropska lajka**

Student: Ninoslav Dragić
2006/9

Beograd, januar 2012. godine

Sadržaj:

Taksonomski status

Sibirski haski:

Istorijat rase

Opšte karakteristike

Standard

Nasledne bolesti

Rusko-evropska lajka:

Poreklo

Standard

TAKSONOMSKI STATUS

- PHYLUM: Chordata
- SUBPHYLUM: Vertebrata
- CLASSIS: Mammalia
- SUBCLASSIS: Eutheria(Placentalia)
- ORDO: Carnivora
- FAMILIA: Canidae
- GENUS: Canis
- SPECIES: Canis familiaris
- Siberian husky, Russian-European Laika

ISTORIJAT RASE SIBIRSKI HASKI

Godine 1867. Aljasku su za 7.200.000 dolara USA kupile od Rusije. U to vreme prvi pioniri u potrazi za zlatom nastanjuju se na Yukon teritoriji, kasnije zlatni Yukon. Kako stalni sneg i loše vremenske prilike ne dozvoljavaju gotovo nikakav transport, pioniri po ugledu na starosedeoce Eskime, počinju da koriste zaprege pasa. Tada se po prvi put sreću sa ovakvim vidom transporta, kao i vrlo egzotičnim psima, nalik vukovima, koji relativno lako terete mogu da prenesu na veliku razdaljinu. Nazivaju ih jednostavno “husky dogs”, po njihovim prvim vlasnicima Indijancima i Eskimima koje pod ovim imenom objedinjuju. Iako danas u većini slučajeva u Americi sve vučne pse nazivaju “husky dogs”, možemo sa sigurnošću reći da su pioniri bili u kontaktu sa precima sibirskog haskija, budući da u svojim beleškama pišu o njihovim očaravajućim plavim očima. Mada je današnji haski pod patronatom SAD, njegovo poreklo datira sa Čukotskog poluostrva u Sibiru, koje se gotovo graniči sa teritorijom Sjedinjenih Američkih Država, odnosno od nje je udaljena par desetina milja vodenim putem. Danas, sa vremenske distance, možemo reći da je monopol nad ovim psima držalo pleme Čukči koje i sada naseljava Čukotsko poluostrvo. Ovo pleme, u antropološkom smislu, zastupa osobine žute rase, međutim smatra se da nisu starosedeoci i da su u potrazi za lopatarima, odono baveći se lovom i ribolovom i pored izuzetno surove klime, naselili u Sibiru kraj bajkalskog jezera. Psi, koje danas nazivamo sibirski haski, pomagali su ovom plemenu u prenosu usoljenog mesa, kože i šatora, sa teritorija na teritoriju, odnosno tokom

potrage za severnim jelenima, koji su Čukčima bili siguran i stalan izvor hrane. U okolini Bajkalskog jezera nedavne iskopine su potvrdile, po ostacima koji su gotovo identični današnjem sibirskom haskiju, da su ovi psi stari preko četiri hiljade godina. To samo pokazuje koliko je ova rasa zaista homogena, da se nije mešala, već da su ih Čukči, a kasnije po ugledu na njih i ostala plemena jedino i retko ukrštala sa polarnim vukom, kako bi njihova izdržljivost bila što više u skladu sa prirodom koja ih okružuje. Pravi "bum" u američkoj javnosti su doživeli 1925. godine. U mestu No name (bez imena), kasnije Nome tj. Naomi, zavladao je difterija. Zbog jako lošeg olujnog vremena (vetar je duvao preko 100km/h, a temperatura se spustila ispod -50 stepeni C) avioni nisu mogli da polete do ovog malog gradića. Oni najoštrumniji su se ubrzo setili zaprežnih pasa. Iako je krenulo više zaprega sa spasonosnim serumom, prva je nakon 2048km stigla ona formirana od sibirskih haskija, nakon pet dana. Psi su bili u jako lošem stanju, iznemogli, istrošenih jastučića šapa i gotovo na izdisaju, ali čitav grad je spašen. U Centralnom parku u Njujorku podignut je spomenik psima učesnicima ove trke sa posebnim isticanjem Balt-a, voće poslednje zaprege koja je stigla u Nome posle gotovo šest dana.

Central park, New York

Sve radio stanice objavile su ovu izuzetnu vest, i tako se sibirski haski uselio u srca mnogih Amerikanaca. Zato ne čudi njegovo ubrzo priznavanje u USA 1930. godine od American Kennel Club-a, a 1932. godine pod pokroviteljstvom ove organizacije izlazi prvi zvanični standard s tim što se imenu Husky ispred dodaje Siberian. Gospođa Evi Seeley je 10. juna 1939. godine osnovala prvi Siberian husky Club of America. 1939. godine, put USA sledi Kanada, priznavajući ovu rasu u Canadian Kennel Club-u. Po prvi put u Evropi, sibirski haski je viđen 1950. godine u Švajcarskoj, a 1958. u Norveškoj, od 1955. do 1970 ulazi na mala vrata u Belgiju, Finsku i Englesku. FCI 1966. godine priznaje sibirskog haskija kao američku rasu.

OPŠTI IZGLED

Sibirski haski - Standard br. 270, SAD ,Sekcija 1

Sibirski haski je radni pas, srednje veličine, ležernog držanja i energičnog hoda. Kretanje mu je prirodno i elegantno. Telo je umereno zbijeno, pokriveno kvalitetnim krznom, uši su prave, rep gusto odlakan asocira na njegovo nordijsko poreklo. Karakteristično kretanje je jedinstveno i naizgled lako. Sa velikom sigurnošću obavlja svoju originalnu ulogu vučnog psa, vukući teret umerenom brzinom na velike razdaljine. Proporcije i oblik njegovog tela pokazuju uravnoteženost snage, brzine i izdržljivosti. Mužjaci nikada ne deluju prosečno u svom izgledu, a i ženke su bez mana u svojoj građi. Sibirski haski u dobroj kondiciji sa zatvorenom i dobro razvijenom muskulaturom nikada nije pretežak.

Clark, Breeder: Hydrargium Kennel

GLAVA:

Lobanja: proporcionalna je telu, blago zaobljena, klinaste forme.

Njuška: srednje dugačka. Rastojanje od nosne pečurke do stopa jednako je rastojanju od stopa do potiljačne kvrge. Stop je dobro izražen, linija nosnika je ravna. Njuška je srednje širine i postepeno se sužava ka vrhu, koji nije ni šiljat ni kockaste forme. Usne su dobro pigmentisane i priležučee. Makazast zagriz.

Uši: Srednje veličine, trouglastog oblika, visoko usađene i relativno blizu postavljene. Debele su i prekrivene gustim krznom blago zaobljene u korenu i uspravno nošene. Vrhovi blago zaobljeni.

Oči: Bademaste forme, srednje veličine, blago iskošene. Pogled je živahan, prijateljski, zainteresovan, čak ljubopitljiv. Mogu biti boje kestena, zelene, plave ili bikolor.

Kaila's Silver Bear Of Zausel

Mane na glavi:

Suviše pljosnata, prekratka ili preduga njuška. Nedovoljno izražen stop. Bilo koji zagriz izuzev makazastog.

Prevelike uši u odnosu na glavu, suviše razmaknute, labave.

Previše iskošene oči, suviše blizu postavljene.

TELO:

Vrat: Srednje dužine, lepo oblikovan i ponosito nošen. U kasu se obim vrata prividno povećava, glava blago nagnuta napred.

Plećka: Lopatica je dobro postavljena i zaklapa sa horizontalom ugao od 45 stepeni. Blago iskošena prema vertikali. Mišići i ligamenti koji povezuju plećku sa grudnim košem čvrsti i razvijeni.

Grudi: Izražene i jake ali nikako prevelike. Najniža tačka je smeštena tačno u nivou laktova. Rebra su dobro zaobljena počev od kičme, blago spljoštena sa strane, radi slobode pokreta.

Leđa: Prava i čvrsta, leđna linija ravna. Srednje su dužine, ni prekratka ni preduga. Slabine su zaobljene i snažne, uže od grudnog koša i blago uzdignute. Sapi su povijene u odnosu na kičmu, ali nisu toliko oborene da bi ometale iskorak zadnjih nogu. Telo je nešto duže u odnosu na visinu grebena.

Mane na telu:

Kratak, debeo, zdepast ili predug vrat.

Strma ili loše povezana plećka.

Suviše veliki grudni koš, bačvast, suviše ravna ili slaba rebra.

Ulegla ili nedovoljno čvrsta leđa, šaranasta leđa, nadgrađenost.

BOJA:

Dozvoljene su sve boje od čisto bele do crne.
Sreću se različite oznake na glavi, maske tipičnih motiva koje ne nalazimo kod drugih rasa

DLAKA:

Dlaka je dupla i srednje dužine, gusta, nikada preduga da smeta jasnim konturama psa. podlaka je meka i gusta. Dlaka je ravna i blago polegla, nikako predebela ili stršeća. Za vreme linjanja normalno je odsustvo podlake. Dozvoljeno je poravnati brkove i dlaku između prstiju i jastučića dok se skraćivanje dlake na ostalim delovima tela strogo penalizuje.

Mane:

Duga, oštra ili čeknjasta dlaka, previše čvrsta ili svilenkasta. Svako skraćivanje sem dozvoljenog.

ZUBALO:

Zubalo mora da bude makazasto, dok se psi sa predgrizom i podgrizom diskvalifikuju.

Makazasto zubalo

Predgriz

Podgriz

REP:

Dobro odlakan, četkast, sličan lisičjem. Normalno usaden nošen graciozno povijen iznad leđa, kao srp kada je pas pozoran. Ne treba da se uvija, ni levo ni desno a ni da pada ka leđima. Kad odmara rep je opružen. Dlaka je srednje, na čitavom repu, jednake dužine dajući mu izgled okrugle četke.

Mane: Rep spušten na leđa, suviše zarolan, preduga dlaka, nisko ili visoko usađen rep.

NOGE:

Prednje noge: Gledano od napred prednje noge su umereno razmaknute paralelne i vertikalne, laktovi ni uvučeni ni izbačeni. Gledano sa strane šaplje blago nagnuto, došaplje snažno ali pokretljivo. Kostii nikada nisu preteške, rastojanje od lakta do zemlje nešto veće nego rastojanje od grebena do lakta. Dozvoljeno je odstranjivanje petog prsta.

Zadnje noge: Od pozadi gledano umereno razmaknute i paralelne. Slabine dobro zaobljene i snažne, potkolenica dobro istaknuta, dobro postavljena. Ako ga ima, peti prst se odstranjuje.

Šape: Ovalnog oblika ali ne preduge. Srednje veličine, kompaktne i dobro odlakane između prstiju i jastučića na tabanu. Jastučići su tvrdi i odgovarajuće debljine. Šape im nisu ni izvrnute, a ni uvrnute.

Hod: Karakterističan za haskija ujednačen i naizgled lak, najbolje se iskazuje u umerenom kasu. U takovm kasu tragovi mu se nižu po uzdužnoj liniji tela. U hodu noge su prave, laktovi nisu izbačeni, šape ni izvrnute ni uvrnute, leđna linija ravna.

Mane: Razmaknuti prsti, prevelike ili nezgrapne šape, male i osetljive, uvrnute ili izvrnute.

Mane: Otvoren ugao skočnog zgloba, kravlji, preširok ili preuzak stav.

Mane: Slabo šaplje ili došaplje, pretežak kostur, izbačeni laktovi. Nepravilni stavovi.

Mane: Skraćen, neusklađen i isprekidan hod, trom korak, lelujav hod, ukrštene noge (hod krabe).

KARAKTER:

Odlikuje se umiljatošću, razigran je i društven. Ne pokazuje posesivnost psa čuvara, nije nepoverljiv prema stranim osobama a ni agresivan prema drugim psima. U zreлом dobu pokazuje dozu rezervisanosti i dostojanstva. Poslušan je, voli da ugodí vlasniku i radi sa velikom voljom.

VELIČINA:

Visina: Mužjaci od 53, 5 do 60 cm. Ženke od 50.5 cm do 56 cm.

Težina: Mužjaci od 20.5 do 28 kg. Ženke od 15.5 do 23 kg. Težina je proporcionalna veličini. Navedene vrednosti predstavljaju krajnje granice visine i težine bez sklonosti ka jednom ili drugom ekstremu.

Diskvalifikacija: Visina koja prelazi 59.69 cm kod mužjaka i 55,88cm kod ženki. Mužjaci moraju imati dva testisa normalne veličine spuštenu u skrotum.

Korišćenje:

Ovaj pas se koristi kao zaprežni pas, tj. u trkama zaprežnih pasa kao što su Iditarod, Alpirod.

Kod nas se sibirski haski koristi kao eksterijerni pas, ali je pre svega veliki prijatelj i drugar.

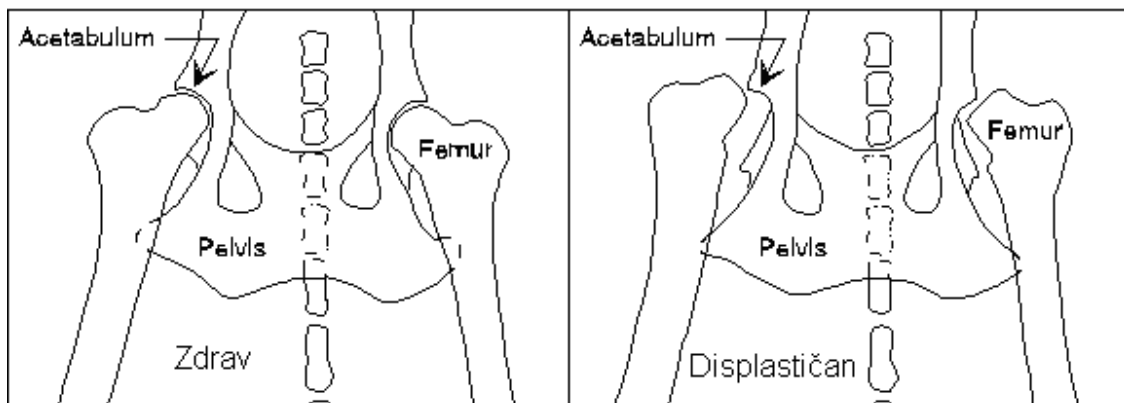

Najčešće genetske bolesti kod sibirskog haskija su displazija kuka i progresivna atrofija retine.

Šta je pseća displazija kuka?

Displazija kuka je nepravilnost zgloba kuka kod koga se glava butne kosti (*femur*) ne uklapa kako treba u zglobnu čašicu karlice (*acetabulum*). Ovo stanje, iako nije prisutno od rođenja, razvija se tokom prve dve godine psećeg života. Često je progresivno i izaziva upale, bol i artritis zahvaćenog kuka. Pogoršavaju ga naporne vežbe, stajanje, ležanje ili penjanje uz stepenice.

Ovaj poremećaj prisutan je kod pasa oba pola, i to na jednom ili oba kuka. Težina stanja može biti i blaga i teža, a klinički simptomi prisutniji su kod pasa mlađih od godinu dana. Displazija kod sibirskih haskija veliki je problem jer ih onemogućava da rade ono za šta se uzgajaju, a ne mogu ni da pokažu slobodu i lakoću pokreta zbog koje su toliko cenjeni na izložbama i kao zaprežni psi.

Šta je uzok displazije kuka?

Displazija kuka je nasledna bolest pasa. Način nasleđivanja naziva se poligeniskim, što znači da nastaje kao posledica nekoliko gena. Zbog poligenijske prirode ovog poremećaja i neki zdravi psi rađaju određeni procenat displastičnih potomaka. Svako iz para koji se razmnožava, iako je fizički zdrav, može preneti deo displastičnih gena na mlade koji na taj način

prime kombinaciju komplementarnih gena od oba roditelja, što može izazvati displaziju kuka. Podela defektnih gena je veoma nejednaka, tako da jedan roditelj može preneti više defektnih gena nego drugi. Uticaji sredine, poput visoko kalorične ishrane prilikom faze ubrzanog rasta pasa može pogoršati promene nastale prilikom displazije kuka, ali je ne može izazvati.

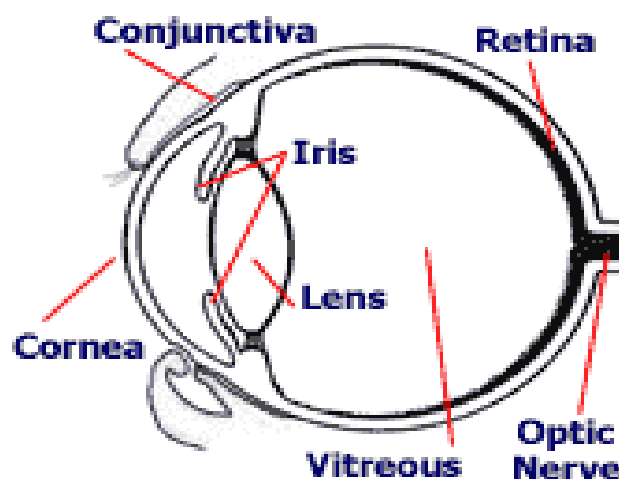
Kako dijagnostikovati displaziju kuka?

Preciznu dijagnozu može postaviti veterinar radiolog pomoću radiografskog pregleda. Pas je uspavan, a zadnje noge mu se rotiraju i povuku da bi kukovi i femuri bili u odgovarajućem položaju.

Genetski defekti oka

Koji nasledni defekti očiju nastaju kod sibirskog haskija?

Iako postoji mnogo mogućih defekata očiju, samo tri su zastupljena kod sibirskih haskija. To su nasledne ili juvenilne katarakte, distrofija retine i progresivna atrofija retine. Ovi poremećaji zastupljeni su na različitim mestima na oku i nastaju bez obzira na boju oka. Defekti očiju kod sibirskih haskija su ozbiljni i ne treba ih zanemariti ili prevideti.

Delovi oka

Šta su nasledne katarakte i kako se prenose?

Nasledne ili mladalačke katarakte odlikuju se neprozirnošću sočiva mladog psa čak i samo tri meseca starog. Ove katarakte se razlikuju od nenaslednih koje su zastupljene kod starijih i ostarelih pasa. Očno sočivo služi za fokusiranje svetlosnih zraka i stvaranje slike na retini. Neprozirnost sočiva provodi manje svetla do oka, pa je tako vid kod pasa pogoršan. Katarakta može izazvati samo malo slabiji vid ali i potpuno slepilo u težim slučajevima. Katarakte se dalje mogu podeliti po mestu nastanka i težini slučaja. Najčešća katarakta kod sibirskih haskija zastupljena je u zadnjoj regiji sočiva. Neretko se dogodi da se katarakta razvije na jednom oku nekoliko meseci pre nego što se na drugom uopšte i pokažu znaci bolesti. Istraživanja DNK pokazala su da se mladalačke katarakte mogu prenositi recesivnim genima. Trenutna genetska istraživanja teže ka uspostavljanju jednostavnog DNK testa kojim bi se identifikovali mužjaci i ženke koje nose recesivne gene katarakte.

Šta je distrofija retine?

Distrofija retine javlja se na retini, odnosno spoljašnjem prozirnem delu očne jabučice. U većini slučajeva, sibirski haskiji sa ovim poremećajem imaju abnormalnu količinu lipida u čistim uglovim retine, što izaziva maglovitu ili kristalizovanu neprozirnost. Oftamolozi opisuju mesto neprozirnosti kao prednju, središnju ili duboko stromalna. Sibirski haskiji skloni su duboko stromalnoj distrofiji koja obuhvata i velike količine triglicerida. Može se javiti i anularna distrofija u obliku kružne neprozirnosti na perifernom delu retine. Distrofija retine javlja se kod mlađih odraslih pasa i češća je kod ženki nego kod mužjaka. Vid je retko oštećen i do danas nije pronađena efektivna terapija za ovo stanje. Savremena genetska testiranja ukazuju na recesivni gen koji se različito ispoljava, a prenosi ovaj poremećaj.

Šta je progresivna atrofija retine (PAR) i kako se prenosi?

Progresivna atrofija retine (PAR) utiče na retinu, unutrašnji sloj zadnjeg dela očne jabučice osetljiv na svetlo. Retina sadrži dva tipa specijalizovanih ćelija, štapića i čepića. Štapići su neophodni za vid prilikom noćnog ili slabog osvetljenja, a čepići se koriste za vid pri jakoj svetlosti. Kod sibirskog haskija javlja se jedinstveni tip PAR-a koji je zastupljen samo kod sibirskih

haskija i čoveka. Ovaj tip PAR naziva se XVPAR (X vezan za PAR) pošto se prenosi preko XX hromozoma ženki. Izaziva gubitak noćnog vida, koji je praćen i gubitkom vida na dnevnoj svetlosti i potpunim slepilom. Recessivni gen za XVPAR nalazi se na X hromozomu ženki. Ženke koje naslede defektan X hromozom od jednog roditelja i normalni gen na X hromozomu drugog, neće biti ozbiljnije pogođene. Biće nosioci blažih poremećaja retine ali neće izgubiti vid. Muško štene ženke nosioca naslediće ili defektan ili normalan gen, u zavisnosti od toga koji gen se prenosi prilikom replikacije DNK. Ukoliko dobije defektni gen, pas će imati PAR, s obzirom da mužjaci imaju XY hromozom. Posledice ove bolesti kod mužjaka mogu biti veoma ozbiljne, uz gubitak vida u samo pet meseci starosti.

Trenutno se razvija genetski test koji bi trebalo da utvrdi koje su ženke nosioci kod sibirskih haskija. Kada test bude bio dostupan, XVPAR će biti eliminisan iz programa uzgajanja.

Dijagnoza PAR se obično vrši oftalmoskopskim pregledom. Vršiti se instrumentom koji se zove indirektni oftalmoskop koji zahteva širenje zenica psa pomoću kapi za oči. Uopšteno govoreći, svi oblici PAR imaju isti niz oftalmoskopskih promena: povećana reflektivnost (sjaj) fundusa (unutrašnjost zadnjeg dela oka prekrivena retinom); smanjenje prečnika i grananja krvnih sudova retine; smanjenje glave optičkog nerva (nerv koji povezuje retinu i mozak). Do ovih promena dolazi u svim oblicima PAR, ali vreme nastanka varira u zavisnosti od vrste. Uglavnom postoje značajni dokazi o gubitku vida psa i pre nego što nastanu ove promene.

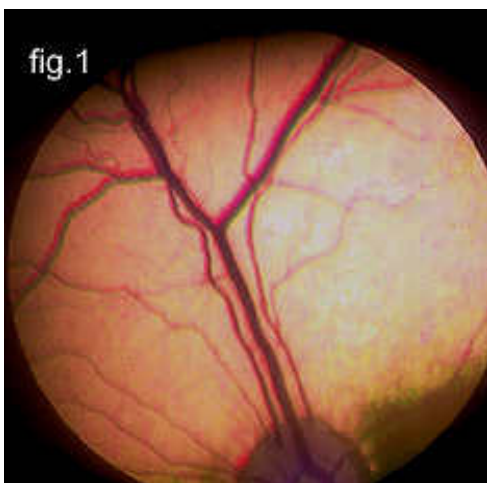

Fig. 1. Normalna retina sadrži mnogo istaknutih krvnih sudova.

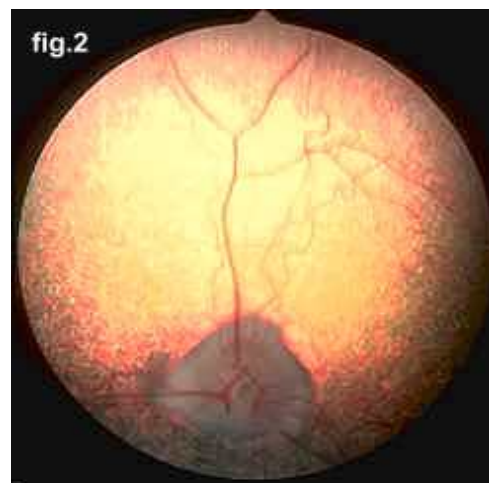

Fig. 2. Srednji stadijum PAR retine. Vaskularnost je primetno smanjena.

Potvrda dijagnoze vrši se elektroretinografijom. Ona predstavlja električno merenje retinalne funkcije na sličan način na koji se primenjuje elektrokardiografsko merenje funkcija srca, uz dve razlike: elektroretinogram (ERG) može biti registrovan jedino kao reakcija na svetlost, (tj. ne funkcioniše kao samostalan signal EKG-a); a tačna očitavanja ERG-a zahtevanju da pas bude pod anestezijom. Kod svih pasa koji su pokazali odlike PAR, ERG je bio značajno smanjen ili ga uopšte nije ni bilo. ERG se može koristiti i za rane dijagnoze posebnih oblika PAR, odnosno za otkrivanje pasa koji imaju PAR pre nego što se pokažu klinički dokazi bolesti. Ovo zahteva pažljivo praćenje stanja zabeleženog ERG-om, kao i dobro poznavanje vremena nastanka i stepena promene disfunkcije ERG-a u posebnim oblicima...

Rusko-evropska lajka

RUSKO EVROPSKA LAJKA [FCI No. 304]

Originalni naziv rase: LAIKA RUSSKO-EVROPEISKAIA

Zemlja porekla: RUSIJA

Sekcija: 2

Poreklo:

Nastala od lovačkih lajki severne zone evropskog dela bivšeg SSSR. Tokom više godina uzgajana je u velikim odgajivačnicama u srednjim i centralnim zonama SSSR.

Champion Pootik 1953

O RASI:

Srednje velik pas, sa snažnim skeletom i dobro razvijenom muskulaturom.

Tip i držanje: Živahna.

Tipično kretanje je galop menjan kasom.

Glava: Nije velika, oblikom blisk jednakostraničnom trouglu.

Stojeće **uši** su pokretljive, završavaju se špicom.

Oči nisu velike, ovalne, koso postavljene.

Ugriz makazast.

TELO:

Grudni koš: Dubok, dobro razvijen

Leđa jaka, mišićava

Slabine kratke, blago zaobljene. **Sapi** široke, ne duge, blago padajuće.

Trbuh je vidljivo prikupljen.

Prednje noge: Sa dobro formiranom i koso postavljenom plećkom i ravnim kostima.

Došaplje nije dugo, blago iskošeno.

Zadnje noge: Snažne, sa dobro uglovanim skočnim zglobovom Golenjača je dovoljno duga.

Šape: Ovalne, sa snažnim, dobro zatvorenim prstima.

Boja je različita. Crna, siva, bela, biber-so, tamna boja sa belim flekama, bela sa tamnim flekama.

Jaka prskanost na nogama i crvena boja su nepoželjne.

Dlaka: Oštra, ravna, sa dobro razvijenom podlakom.

Na glavi i ušima je kratka, priležuća.

Rep: Prstenasto ili srpasto nošen iznad leđa ili butine.

VELIČINA:

Veličina za mužjake je od 52-58cm, a za ženke od 48-54cm.

Težina za mužjake je od 21-23kg, a ženki od 18-20.

Što se tiče visine dozvoljeno je prekoračenje do 2cm preko standarda, a sve preko se diskvalifikuje.

KARAKTER:

Živahan pas, izbalansiranog ponašanja veoma pokretan, sa brzim reakcijama.

Jako je oprezan i reaguje skoro na svaki šum lajanjem.

Ne poseduje karakteristike psa čuvara, ali se može koristiti kao pas koji će najaviti da se neko približava.

Veoma odan vlasniku, sluša bez pogovora.

Uvek spreman za igru i rad.

KORIŠĆENJE:

Lajke se kod nas prvenstveno koriste za lov na divlje svinje, dok se lajke u svojim izvornim mestima koriste i za lov na losa i medveda. Sekundarna uloga lajki jeste pseća zaprega, tj. kao i haski i lajka se koristi za vuču sanki. Takodje se koristi i kao izložbeni pas.

Ali kao i haski, i lajka je pre svega veliki prijatelj i drugar, a tek posle toga ono što zaista jeste, a to je pas.

Nekad

I sad ☺

REL su jako otporni psi, i nemaju karakteristične genetske bolesti.

Literatura:

Polarni psi-Jelena i Snežana Marić

www.laikalaidy.com

www.ruskapalonkennel.net

www.pihkatapinkennel.net